

LEGFŐBB ÜGYÉSZ

Ig.2527/1968. szám

X.I.

Nagy István⁷⁴
10-1720/68

X.I.

A legfőbb ügyész 103/1968. számú

k ö r l e v e l e

a nyomozás felügyeleti feladatokról a Szabálysértési Kódex
hatálybalépése után.

I.

A szabálysértésekről szóló 1968. évi I. törvény /Szabálysértési Kódex/ 1968. október 1. napján lép hatályba.

A hatálybalépést követően több olyan cselekmény, amely ma még büntettet valósít meg, szabálysértésként lesz elbírálandó.

A Szabálysértési Kódex lényegében realizálta azt a felismerést, hogy gazdasági és társadalmi viszonyainkat a büntető jogszabályainknak néhány rendelkezése már nem mindenben tükrözi hiven, ezért ezek változtatásra szorulnak.

A Szabálysértési Kódex az egyes szabálysértési tényállások megkonstruálásakor - azokban az esetekben természetesen, amikor a cselekménynek büntetési és szabálysértési alakzata is van - a szabálysértéseknek a büntettől való elhatárolásánál a következő megoldásokat választja:

a./ vagy fix értékhatárt jelöl meg, vagy

b./ "az eset összes körülményeire tekintettel a cselekmény kisebb jelentőségére" vagy általában az elkövetés tárgyának, esetleg az elért vagy elérni kívánt illetéktelen nyereségnek "csekély mennyiségére, értékére, illetőleg jelentőségére" utal.

Nem befolyásolja elbírálási gyakorlatunkat a Szabálysértési Kódex azoknál a cselekményeknél, amelyeknél az elbírálás alapja jelenleg és 1968. október 1. napja után is a társadalomra veszélyességnek az eset összes körülményei mérlegelése útján megállapított mértéke, minthogy lényegében az elhatárolásnak

a törvényi feltétele sem változott meg. /Garázdaság, közveszélyes munkakerülés, üzletszerű kéjelgés szabálysértése stb./

Az elbírálási gyakorlat változatlansága - a törvényi előírás változatlansága folytán - ugyancsak nyilvánvaló azokban az esetekben, amelyekben a Szabálysértési Kódex a szabálysértésnek a büntettől való elhatárolására értékhatar ir ugyan elő, de az értékhatar azonos a ma hatályos jog - szabályban irttal. /Deviza- és vámszabálysértés stb./

Amennyiben azonban az utóbbi körben a fix értékhatar a Szabálysértési Kódex a mainál magasabban állapítja meg /tulajdon elleni szabálysértés/, a majd alkalmazandó jogszabály rendelkezése folytán a Kódex az elbírálási gyakorlatunkra is befolyással lesz.

A Szabálysértési Kódex a bűnüldöző szerveknek a jogpolitikai elvekre alapított elbírálási gyakorlatának tapasztalatait mindenben figyelembe vette,

így lényegében alapvető változtatásra 1968. október 1. napja után sincs szükség.

II.

A Szabálysértési Kódex a Btk. és a Be. hatályos rendelkezéseit nem érinti. Ezért továbbra is fennáll annak a lehetősége, hogy büntettet megvalósító magatartás miatt a nyomozást - a törvényben előírt előfeltételek fennforgása esetén a cselekményben, illetve az elkövető személyében rejlő társadalomra veszélyesség csekély mértéke okából - megtagadjuk /Be. 104/A §/, illetve megszüntessük /Be. 160. § /1/ bekezdés f/ pont/, avagy az ügyet fegyelmi vagy társadalmi bírósági eljárásra utaljuk /Be. 105. és 161. §/.

A büntetőútról való elterelés lehetősége azonban lényegesen szűkülni fog, mert a bűnüldöző szervek a büntetőútról való elterelés iránt jelenleg a leggyakrabban olyan vagyon elleni büntettek miatt indult ügyekben intézkednek, amelyekben az eljárás alapjául szolgáló cselekmény 500 Ft-nál nem nagyobb kárt okozott.

A Be. 104/A § /1/ bekezdése a nyomozás ilyen címen való megtagadásának előfeltételeként többek között az elkövetett büntett társadalomra veszélyességének elenyészően csekély fokát jelöli meg.

A büntett tárgyi súlyát a minősítő körülménnyel nem kísért vagyon elleni büntetteknel általában az okozott kár mértéke határozza meg.

A Szabálysértési Kódex praeambulumából kitűnően a Kódex általában "azoknak a jogellenes cselekményeknek a szabályait határozza meg, amelyek a társadalomra csekély fokban veszélyesek".

A törvényhozó tehát azzal, hogy a tulajdon elleni szabálysértés értékhatárát 500 Ft-nál vonta meg, úgy foglalt állást: a társadalmi tulajdont vagy a személyek javait károsító magatartások közül ezek veszélyesek csekély fokban a társadalomra, az értékhatárt meghaladó kárt okozó cselekmények pedig elérik a büntetőjogi büntetést-érdemlőség szintjét.

Ezért a kárösszegezés ezután nem lesz a legjellemzőbb ismérve a vagyon elleni büntettek tárgyi súlyának megítélésénél és önmagában általában nem is vezethet a nyomozásnak a Be. 104/A § alapján való megtagadásához.

A Be. 104/A § nem tesz különbséget az ismert és az ismeretlen elkövető cselekményei között, minthogy egyetlen tárgyi előfeltételként "a járásbírói hatáskörbe tartozó büntettek az elenyészően csekély fokú társadalmi veszélyességét" jelöli meg.

Az eddigi elbírálási gyakorlatunkban nem tettünk a cselekmény súlya között lényeges különbséget attól függően: ismert-e vagy ismeretlen az elkövető.

Ez az elbírálási gyakorlat társadalmi és jogpolitikai megfontolásokból bizonyos aggályokat támaszt.

A bűncselekménnyel sértett állampolgároknak szükségképp visszatetszést szül, hogy ügyükkel a bűnüldöző hatóságok nem foglalkoznak kellőképpen, a felderítés kötelezettségét elhárítják. Ez bizalmatlanságot is eredményezhet, a bizalmatlanság révén pedig a bűnüldöző hatóságok elveszithetik az állampolgárok segítőkészségét. Az elkövető ismeretlen volta kizárja a kár megtérítésének lehetőségét is.

Több egymás mellett jelentkező, külön-külön súlytalannak látszó cselekmény között a bűnüldöző hatóság fel sem ismerheti az összefüggést, ha a nyomozást nem folytatja le.

Minden látszólag kis ügy önállóként jelentkezhethet, holott felderítés esetén esetleg egyetlen elkövető összehatásában már jelentős bűnügyében kellene eljárni.

Felderítés hiányában gyakran ismeretlen marad az elkövető személyén kívül az elkövetés módja /zsebelés, besurranás, bemászás, stb./, vagy a cselekményt minősítő egyéb körülmény /visszaesés, bünszövetség stb./.

Az első elkövetők "kis ügyeinek" felderítése révén válnak ismertté a bűnüldöző hatóságok előtt azok a személyek, akik általában készséget tanusítanak a bűnelkövetésre vagy valamely meghatározott büntettnék - esetleg bizonyos speciális módon való - véghezvitelére.

III.

Ezekre figyelemmel, a jogalkalmazás jogpolitikai elveinek is megfelelő, törvényes elbírálási gyakorlatunk kialakítása érdekében 1968. október 1. napja után a következő elvek szerint kell eljárni:

1./ Az 500 Ft-os szabálysértési értékhatárt meghaladó kárt okozó, valamint az 500 Ft-on alul károsító, de valamely minősítő körülmény folytán büntettként elbírálendő vagyon elleni büntettek miatt általában vádat kell emelni.

Vádemelés után, ha az elkövetett cselekménnyel érintett érték a szabálysértési értékhatárt csak csekély mértékben haladja meg, célszerű - amennyiben ezt a törvény lehetővé teszi - tárgyalás kitűzése nélkül pénzfőbüntetés kiszabására tenni indítványt /Be.192. §/.

Amennyiben erre az egyszerűsített bírósági eljárásra nincs törvényi lehetőség, azt kell indítványozni, hogy a bíróság a pénzfőbüntetést vagy a más nevelő jellegű büntetést tárgyaláson szabja ki.

Kivételesen, amennyiben a büntett tárgyi oldalán jelentkező, de a kár összegszerűségétől független, egyéb körülmények, valamint a cselekmény társadalomra veszélyességére kiható méltánylandó személyes körülmények /több gyermekét eltartó szülő, súlyos betegség, idős kor, a kár megtérült, a sérelem reparáció-

ja megtörtént stb/, indokolják, helye lehet a nyomozásnak a Be. 104/A §-ára alapított megtagadásának, ha egyúttal a kár a szabálysértési értékhátárt nem jelentős mértékben haladja csak meg.

Hasonlóképp kivételesen az elkövető figyelmeztetése mellett a nyomozás akkor szüntethető meg /Be. 160. § /1/ bekezdés f/ pontja/, ha a személyi oldalon jelentkező pozitív, a személyi társadalomra veszélyesség csekély fokát jelző tényezők vannak túlsúlyban és ezek - szembeállítva a tárgyi oldalon jelentkező viszonylag nem nagy sérelemmel - indokolják azt, vagy az elkövetés és az elbírálás közötti időben a cselekmény és az elkövető társadalomra veszélyessége csekély mértékűvé csökkent.

A fegyelmi és társadalmi bírósági eljárásra terelés szűk körű lehetőségével - ugyancsak kivételesen - akkor lehet élni, ha a vádemelésre a fentebb kifejtettekhez képest nincs indok. Amennyiben a fegyelmi vagy társadalmi bírósági eljárás igénybevételének lehetőségei nyitva állnak, az elterelésnek ez a módja általában megelőzi a Be. 104/A §-ára alapított nyomozás megtagadását, illetve a nyomozásnak a Be. 160. § /1/ bekezdés f/ pontja alapján való megszüntetését.

- 2./ Azoknál a cselekményeknél, amelyeknél az eljáró hatóság mérlegelésétől függ a büntetettért vagy szabálysértésért való felelősségre vonás, a nyomozás teljesítését megtagadni, vagy a nyomozást megszüntetni - a cselekményben vagy az elkövető személyében megnyilatkozó társadalomra veszélyesség elenyészően csekély fokára utalással - általában nem lehet, hanem a szabálysértési hatósághoz való áttételnek van helye.

Egészen kivételesen a nyomozás figyelmeztetés mellett megszüntethető, ha a cselekmény tárgyi súlyánál fogva kétségtelenül büntetett képez, az elkövető különös méltánylást érdemlő személyi körülményei folytán azonban a vádemelés mégsem indokolt.

- 3./ A nyomozás teljesítésének a Be. 104/A § alapján való megtagadása az ismeretlen tettesek ügyében általában nem engedhető meg.
- 4./ Főügyész Elvtársak, az ügyészi elbírálási gyakorlat egységességének biztosítása érdekében, 1968. év október, november és december hónapjaira azokban az ügyekben, ame

lyekben a járási ügyészség a nyomozást a Be. 104/a § alapján megtagadja, a Be. 105. § alapján fegyelmi vagy társadalmi bírósági eljárást kezdeményez, vagy a nyomozást a Be. 160. § /1/ bekezdés f/ pontja, illetve a 161. § alapján megszünteti, továbbá azokra a vádemelésekre, ahol a kár az 1.000 Ft-ot nem haladja meg, rendeljék el az előzetes főügyészségi revíziót. A fővárosi főügyészt felhatalmazom, hogy az előzetes revíziót egyes kerületekre korlátozza.

Az előzetes revízió során szerzett tapasztalatokról az éves jelentésben be kell számolni.

Budapest, 1968. október hó 1.

Dr. Szénási Géza sk.

A kiadmány hiteléül:

